

**Інструкційно - технологічна картка
для проведення лабораторного заняття № 11
з навчальної дисципліни: "Епізоотологія з мікробіологією".**

Тема заняття. Профілактика сказу та хвороби Ауескі.

Місце проведення: лабораторія епізоотології з мікробіологією.

Тривалість заняття: 90 хв.

Мета проведення заняття.

Ознайомитися з основними розділами діючої інструкції про заходи щодо боротьби зі сказом тварин. Вивчити біопрепарати, що застосовуються при сказі та хворобі Ауескі та освоїти техніку щеплення.

Матеріальне оснащення робочого місця.

Біопрепарати, настанови, діюча інструкція.

Правила охорони праці.

Під час проведення лабораторного заняття необхідно пам'ятати:

1. Виконувати роботу, передбачену завданнями.
2. Працювати в санодязі та дотримуватись правил особистої гігієни.
3. Обережно працювати з колючими інструментами.
4. При проведенні роботи не палити, не вживати їжу, не робити зайвих рухів.
5. По закінченню роботи прибрати робоче місце.

Методичні вказівки щодо виконання і оформлення.

Викладач знайомить здобувачів освіти з біопрепаратами, які застосовуються для профілактики сказу та хвороби Ауескі, з настановами до даних біопрепаратів; з методикою проведення щеплень тварин, з основними розділами діючої інструкції. Викладач контролює їхню роботу та допомагає методичними вказівками. Користуючись роздатковим матеріалом студенти починають виконувати завдання. В кінці виконання завдань здобувачі роблять висновки та захищають виконану роботу.

Зміст і послідовність виконання завдання:

1. Ознайомитися з основними розділами діючої інструкції про заходи щодо боротьби зі сказом тварин.
2. Вивчити біопрепарати, що застосовуються при сказі та хворобі Ауескі та освоїти техніку щеплення тварин. Заповнити таблицю.

Після виконання завдання студент повинен:

Знати	Вміти
1. Діючу інструкцію про заходи щодо боротьби зі сказом тварин. 2. Біопрепарати, що застосовуються при сказі та хворобі Ауескі.	1. Проводити щеплення тварин проти сказу та хвороби Ауескі. 2. Використовувати в своїй роботі основні розділи діючої інструкції.

Захист практичних завдань. Перевірка робочих зошитів.

1. З яких основних розділів складається діюча інструкція?
2. Які заходи щодо профілактики сказу проводять в господарствах?
3. Які заходи щодо ліквідації вогнищ захворювання тварин на сказ необхідно проводити в неблагополучних господарствах?
4. Перерахуйте вакцини, що використовуються для профілактики сказу?
5. Перерахуйте вакцини, що використовуються для профілактики хвороби Ауескі?

Домашнє завдання:

1. Постой В.П. Епізоотологія з мікробіологією. - К.: Вища освіта, 2006. С. 224 - 233.
2. Корнієнко Л.М., Корнієнко Л.Є., Ярчук Б.М. Планування ветеринарних заходів. – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2016. С. 120 – 133, 157 – 161.
3. Галатюк О.Є., Радзиховський М.Л. Організація профілактичних та оздоровчих заходів при інфекційних хворобах тварин. – Ж.: ПП «РУТА», 2013. С. 65 – 75, 101 – 104.
4. Каришева А.Ф. Спеціальна епізоотологія. - К: Вища освіта, 2002. С. 86-105.

Хід виконання:

1. Ознайомитися з основними розділами діючої інструкції про заходи щодо боротьби зі сказом тварин.

З а т в е р д ж е н о

Наказ Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від № 5 від 15.03.94р.

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 березня 1994р. за № 54/263

Інструкція

про заходи щодо боротьби зі сказом тварин.

1. Загальні положення.

Сказ — дуже небезпечне вірусне захворювання всіх теплокровних тварин і людини. Характеризується гострим перебігом, ураженням нервової системи і закінчується летально. Основним джерелом інфекції є хворі на сказ дикі тварини, головним чином лисиці. Особливістю сказу природного типу є формування зон стійкого неблагополуччя. Такі зони розмішені, як правило, у місцевостях з підвищеною щільністю поселення лисиць.

Враховуюче природне поширення сказу тварин, заходи щодо боротьби з ним здійснюються комплексно органами державної ветеринарної медицини, охорони здоров'я, житлово-комунального і лісового господарства, товариствами мисливців тощо під керівництвом надзвичайних протиепізоотичних комісій і органів державної влади на місцях.

2. Заходи щодо профілактики сказу.

2.1.3 метою своєчасного виявлення і недопущення захворювання тварин на сказ органи лісового господарства, охорони природи, мисливсь-кого господарства і заповідників зобов'язані:

систематично обстежувати угіддя, де живуть дикі тварини, і при виявленні їх трупів або вбитих з підозрілою поведінкою звірів (відсутність лякливості, неспровоковане нападання на людей чи тварин) негайно повідомляти працівників державної служби ветеринарної медицини і надсилати матеріал у ветеринарну лабораторію для дослідження на сказ;

проводити щорічно в листопаді-січні одночасно на великих територіях заходи щодо підтримання оптимальних розмірів популяції лисиць, у яких перед періодом їх розмноження (березень-квітень) щільність популяції не повинна перевищувати 0,5 — 1 голови на 1000 га угідь;

проводити боротьбу з бродячими собаками та котами на мисливських угіддях, включаючи зелені зони навколо міст;

не допускати до полювання невакцинованих проти сказу собак, про що у мисливців повинні бути відповідні документи.

2.2. Власники тварин, керівники господарств незалежно від форм власності та спеціалісти ветеринарної медицини зобов'язані:

дотримуватись чинних правил тримання собак, котів і хижих тварин у населених пунктах України, затверджених Держжитлокомунгоспом, Міністерством сільського господарства і продовольства та Міністерством охорони здоров'я України 18 червня 1980 року;

доставляти собак, а в необхідних випадках і котів у строки, встановлені органами державної влади, в установи ветеринарної медицини для клінічного огляду та профілактичного прищеплення проти сказу. Всі собаки і коти в зонах постійного неблагополуччя за рішенням органів державної ветеринарної медицини підлягають обов'язковому прищепленню проти сказу, як правило, протягом липня — вересня кожного року. Тварин, не прищеплених проти сказу, вакцинують з профілактичною метою незалежно від пори року;

для охорони тваринницьких ферм, гуртів, отар, табунів використовувати тільки вакцинованих проти сказу собак, вживати заходів щодо недопущення диких хижаків у місця розташування свійських тварин;

про кожний випадок укусу свійських тварин дикими хижаками, бродячими чи здичавілими собаками або котами, а також при підозрюванні у захворюванні тварин на сказ негайно повідомляти ветеринарного спеціаліста, що обслуговує господарство, населений пункт, та негайно ізолювати таких тварин.

2.3. Собаки, коти й інші тварини, котрі покусали людей чи тварин, повинні бути негайно доставлені їх власниками (підприємством, установою, організацією та ін.) або особами, що займаються відловом бродячих собак і котів, у найближчу установу державної ветеринарної медицини для огляду та карантинування протягом 10 днів.

В окремих випадках при наявності загородженого двору або приміщення з дозволу установи державної ветеринарної медицини тварина, що покусала людей або тварин, може бути залишена під розписку у власника за умови, що він зобов'язується утримувати її на прив'язі чи в ізольованому приміщенні протягом 10 днів і дозволятиме спеціалістові ветеринарної медицини здійснювати нагляд за цією твариною. Результати нагляду за карантинованими тваринами реєструють у спеціальному журналі і по телефону, а потім письмово про них повідомляють медичну установу, в яку звернулися потерпілі від укусів люди.

2.4. Продаж, купівля та вивезення собак, котів, а також диких тварин в інші міста, райони і області дозволяється тільки з благополучної місцевості при наявності ветеринарної довідки з відміткою в ній про прищеплення проти сказу (для собак і котів) не менш як за 30 днів до

вивезення. Строк закінчення імунітету у прищеплених тварин визначають залежно від застосовуваної вакцини.

3. Заходи щодо ліквідації вогнищ захворювання тварин на сказ.

3.1. Діагноз на сказ встановлюють на підставі комплексу епізоотичних, клінічних, патологоанатомічних і лабораторних досліджень.

3.2. Для дослідження у лабораторію ветеринарної медицини фахівець направляє свіжий труп або голову від дрібної тварини, голову чи свіжий або консервованій у 30—50%-ному розчині гліцерину головний мозок від великої тварини. Труп тварин повинен бути ретельно запакований у целофановий мішок, мозок — вміщений у банку з притертою склянкою чи гумовою пробкою, залитою парафіном, або в будь-який інший водонепроникний контейнер.

3.3. Розтин трупу, виймання мозку й інші роботи з патологічним матеріалом проводять у стерильних умовах при суворому дотриманні таких заходів особистої профілактики: міцно фіксують голову тварини, руки захищають двома парами рукавичок — хірургічними й анатомічними, очі — окулярами, ніс і рот — б-шаровою марлевою пов'язкою.

3.4. Лабораторні дослідження матеріалу на сказ виконують першочергово. Про результати дослідження негайно повідомляють установу ветеринарної медицини або спеціаліста, який направив матеріал, а також головного лікаря ветеринарної медицини району (міста).

3.5. Головний лікар ветеринарної медицини району, міста, району в місті про встановлене захворювання на сказ і вжиті заходи щодо його ліквідації терміново повідомляє обласне управління державної ветеринарної медицини, а також районну (міську) санепідемстанцію або санепідемвідділення місцевої лікарні.

3.6. Головний лікар ветеринарної медицини району, міста, району в місті з участю представників санепідемстанції, органів лісового господарства та інших відомств організовує проведення епізоотичного обстеження і розробляє план комплексних заходів щодо ліквідації сказу в неблагополучному пункті і представляє його для розгляду й затвердження районній/міській) державній адміністрації.

Населений пункт або його частину з прилеглими до нього угіддями, пасовище, лісовий чи польовий масив, урочище тощо, де виявлено захворювання на сказ, за поданням головного лікаря ветеринарної медицини району, міста, району в місті рішенням органу місцевого самоврядування, місцевих органів державної виконавчої влади оголошують неблагополучним щодо цього захворювання і вводять карантинні обмеження. У рішенні чітко визначають межі неблагополучної на сказ території, а також загрозову зону з урахуванням джерела збудника інфекції та місцевих умов. Вогнищем сказу вважається не тільки місце виявлення джерела збудника інфекції (хворих на сказ тварин), але й навколишня територія, на яку можлива міграція диких тварин.

У неблагополучному пункті тварин прищеплюють проти сказу, виявляють хворих та підозрілих у захворюванні на сказ й умертвляють їх. Труп тварин забитих, загиблих або підозрілих у захворюванні спалюють разом із шкірою.

3.7. У неблагополучних пунктах забороняється проведення виставок, виводи собак, вивезення за їх межі собак, котів і диких тварин. На мисливських угіддях, оголошених неблагополучними, а також у загрозовій зоні забороняється промисловий і ліцензійний відстріл диких тварин, їх відновлювання й вивезення.

3.8. При виявленні захворювання на сказ серед диких тварин, незалежно від строків полювання, служба державної ветеринарної медицини разом з органами охорони природи, мисливського і лісового господарства вживають заходів що до зниження чисельності лисиць та єнотовидних собак і проводять пероральну імунізацію диких м'ясоїдних звірів антирабічною вакциною згідно із настановою з її застосування.

3.9. Для своєчасного виявлення та ізоляції хворих і підозрілих у захворюванні на сказ тварин встановлюють постійний ветеринарний нагляд за тваринами неблагополучної ферми, гурту, отари, табуна. Підозрілих у захворюванні і покусаних тварин піддають ретельному ветеринарному обстеженню не менше двох-трьох разів на добу.

3.10. Тварин, підозрілих у зараженні на сказ, прищеплюють антирабічною вакциною та утримують під наглядом протягом 60 днів. Хворих і підозрілих у захворюванні на сказ тварин лікувати або прищеплювати проти цієї хвороби забороняється. Свійських тварин і хутрових звірів, підозрілих у зараженні на сказ без клінічних ознак захворювання, дозволяється, незалежно від строку прищеплення їх проти сказу, піддавати забою з використанням одержаних від них продуктів на загальних підставах.

3.11. Молоко від клінічно здорових тварин неблагополучної щодо сказу ферми, гурту, отари, табуна, незалежно від проведених прищеплень проти сказу, можна використовувати в їжу людям або в корм тваринам після пастеризації при температурі 80—85 °С протягом 30 хв. чи кип'ятіння протягом 5 хв.

3.12. Сировину тваринного походження, одержану від клінічно здорових тварин неблагополучної щодо сказу групи, вивозять з господарства в тарі з компактною тканини тільки на переробні підприємства або підприємства щодо їх заготівлі, зберігання та переробки з відміткою у ветеринарному свідоцтві про те, що вони підлягають дезінфекції відповідно до настанови з дезінфекції сировини тваринного походження.

3.13. Місця, де знаходились хворі тварини і підозрілі у захворюванні на сказ, предмети догляду за ними, одяг й інші речі, забруднені слиною та виділеннями від хворих тварин, підлягають дезінфекції згідно з інструкцією про проведення ветеринарної дезінфекції об'єктів тваринництва, затвердженою Головним управлінням ветеринарії Держагропрому СРСР від 25 серпня 1988 року.

3.14. Разом з органами охорони здоров'я проводиться широка роз'яснювальна робота серед населення (бесіди, лекції, виступи в пресі, по радіо і телебаченню) про небезпечність сказу для людей і тварин та заходи щодо профілактики й боротьби з ним.

3.15. Карантинні обмеження щодо сказу скасовуються рішенням місцевої державної адміністрації району (міста) за поданням головного лікаря ветеринарної медицини району (міста) через два місяці з дня останнього випадку захворювання тварин на сказ при умові виконання всіх заходів, передбачених комплексним планом і чинною інструкцією щодо профілактики та боротьби зі сказом тварин.

4. Відповідальність за порушення правил карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог.

4.1. Посадові та інші особи за порушення правил карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог щодо сказу тварин несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

2. Вивчити біопрепарати, що застосовуються при сказі та хворобі Ауескі та освоїти техніку щеплення тварин. Заповнити таблицю.

Для специфічної профілактики сказу та хвороби Ауескі застосовуються такі вакцини:

- "Рабістар" - антирабічна рідка інактивована вакцина проти сказу.
- Новівак Rabies— вакцина проти сказу.
- Вірусвакцина антирабічна із штаму ТС - 80 культуральна ліофілізована.
- "Броварабіс" V - RZ" - вакцина антирабічна для пероральної імунізації диких м'ясоїдних.
- Суха антирабічна фенол-вакцина.
- "Рабізін" - антирабічна вакцина проти сказу.
- Дефенсор 3 - інактивована вакцина проти сказу собак, котів, великої рогатої худоби і овець.
- Вірусвакцина ВГНКИ - суха культуральна проти хвороби Ауескі.

Назва вакцини	Вид тварин	Вік щеплення	Ревакцинація	Доза		Місце і метод введення
				на одну голову	на 30 голів	

Якщо вакцини задають перорально можна використовувати гелікоптер або роздавати вручну. Коли вакцина розповсюджується вручну, то її необхідно обережно викласти в захищені від прямого сонячного проміння місця, використовуючи захисні рукавички.

Визначити придатність вакцини

Рис. 1. Суха антирабічна фенол-вакцина.

Рис. 2. "Рабізіл" - антирабічна вакцина проти сказу.

Рис. 3. "Рабістар" - антирабічна рідка інактивована вакцина проти сказу.

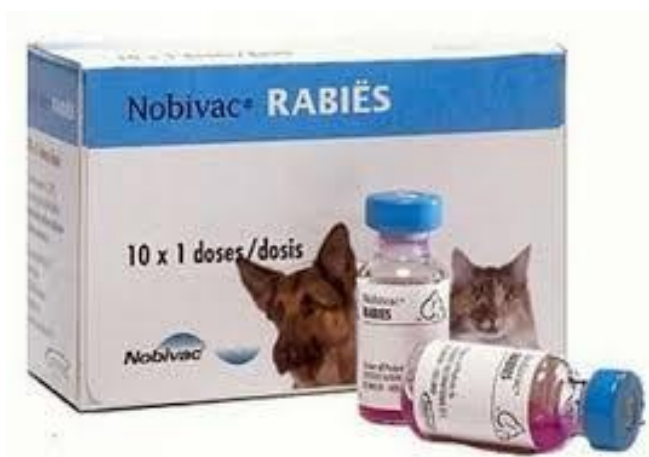

Рис. 4. Новівак Rabies— вакцина проти сказу.

Рис. 5. "Броварабіс" V - RZ" - вакцина антирабічна для пероральної імунізації диких м'ясоїдних.

Рис. 6. Дефенсор 3 - інактивована вакцина проти сказу собак, котів, великої рогатої худоби і овець.

Рис. 7. СУИМУН АДІВАК + Вакцина жива маркована gE - негатвна суха культуральна проти хвороби Ауескі.

Рис. 8. АДІВАК + Вакцина жива маркована gE - негатвна суха культуральна проти хвороби Ауескі.

Рис. 9. Вірусвацина ВГНКИ суха культуральна проти хвороби Ауескі.